

SPIS TREŚCI

Część III

ROZWÓJ NAUK SZCZEGÓŁOWYCH

I. Tendencje rozwoju nauki w II połowie XIX wieku — Stefan Amster-	
damski	7
1. Zasadnicze przeobrażenia nauki i ich konsekwencje	7
2. Zmiana społecznego statusu nauki	15
3. Druga rewolucja	17
4. Instytucjonalizacja i profesjonalizacja nauki	21
5. Europejski system nauczania uniwersyteckiego a nowe treści w nauce	26
6. Zmiany w strukturze nauki w Stanach Zjednoczonych	32
7. Nowa sytuacja uczonego	35
II. Nauki matematyczno-fizyczne	40
1. Wstęp — Jerzy Dobrzycki	40
2. Matematyka — Stanisław Dobrzycki	42
3. Astronomia — Jerzy Dobrzycki	60
4. Fizyka — Krzysztof Szymborski	70
a. Fizyka światowa	70
b. Fizyka polska	75
5. Chemia — Stefan Zamecki	103
a. Wstęp	103
b. Ośrodki naukowe w Polsce	108
c. Ośrodki zagraniczne	126
d. Zakończenie	134
III. Nauki o Ziemi	136
1. Wstęp — Józef Babicz	136
a. Sytuacja w świecie	136
b. Prawidłowości ogólne i odrębności nauk o Ziemi w Polsce . .	140
2. Nauki geograficzne — Józef Babicz	144
a. Podróże po obcych kontynentach	144
b. Badania kraju. Syntezy regionalne	156
c. Geografia jako system wiedzy i dyscyplin szczegółowych . . .	159
d. Teoria geografii i determinizm geograficzny	183
e. Wnioski	189
3. Nauki geologiczne — Stanisław Czarniecki	191
a. Wstęp	191
b. Mineralogia, geologia i paleontologia w Uniwersytecie Jagielloń-	
skim	193
c. Nauki geologiczne w wyższych uczelniach Lwowa	195
d. Paleontologia i geologia w Muzeum im. Dzieduszyckich i w Pol-	
kim Towarzystwie Przyrodników im. Kopernika	196

e. Rola Komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności w rozwijaniu badań geologicznych	197
f. <i>Atlas geologiczny Galicji</i>	198
g. Prace geologów galicyjskich związane z górnictwem naftowym i węglowym	203
h. Nauki geologiczne w zaborze pruskim	204
i. Międzyzaborowe kontakty naukowe w zakresie nauk geologicznych	205
j. Ośrodki badań geologicznych w wyższych uczelniach Królestwa Polskiego	207
k. Warszawskie społeczne ośrodki badań geograficznych	208
l. Badania geologiczne Polaków poza granicami Polski historycznej	211
4. Geofizyka — Andrzej Arendarski	214
a. Wstęp	214
b. Zarys rozwoju badań geofizycznych do roku 1918	215
c. Rozwój geofizyki polskiej	219
d. Zakończenie	229
5. Geodezja i kartografia — Michał Odlanicki-Poczobutt	231
a. Charakterystyka ogólna nauki światowej w dziedzinie geodezji i kartografii	231
b. Podstawy organizacyjne rozwoju geodezji i kartografii polskiej	234
c. Rozwój geodezji i kartografii na ziemiach polskich	239
d. Działalność geodezyjna i kartograficzna Polaków za granicą	250
e. Znaczenie prac w okresie 1863—1918 dla rozwoju działalności geodezyjno-kartograficznej po odzyskaniu niepodległości	253
IV. Nauki techniczne	256
1. Wstęp — Jerzy Jasiuk, Bolesław Orłowski	256
2. Mechanika teoretyczna i techniczna — Danuta i Zbigniew Mazurkiewiczowie	262
a. Towarzystwo Nauk Ścisłych w Paryżu	262
b. Rozwój mechaniki w uczelniach lwowskich	265
c. Polskie osiągnięcia z mechaniki w Rosji	269
d. Ważniejsze prace z mechaniki w Warszawie i Krakowie	271
3. Termodynamika — Wiktor Wiśniowski	274
a. Zabór austriacki	275
b. Zabór rosyjski	280
c. Działalność naukowa Polaków poza granicami zaborów	281
4. Metalurgia — Jerzy Piaskowski	284
5. Elektrotechnika — Kazimierz Kolbiński, Jerzy Kubiawski	289
a. Rozwój elektrotechniki w świecie	289
b. Elektrotechnika w Polsce	290
c. Zakończenie	296
6. Górnictwo naftowe — Jan Józef Cząstka	296
V. Nauki przyrodnicze	304
1. Wstęp — Leszek Kuźnicki	304
2. Biologia ewolucyjna — Leszek Kuźnicki	323
a. Recepcja darwinizmu w latach 1863—1882	323
b. Rozwój biologii ewolucyjnej	329
3. Botanika — Zdzisław Kosiek	339
4. Zoologia — Krystyna Kowalska	359
5. Medycyna — Stanisław Konopka, Zofia Podgórska-Klawe, Roman Dzierżanowski	383
a. Nauki medyczne w świecie	383

b.	Nauki medyczne w Polsce	386
c.	Wydziały lekarskie polskich uniwersytetów	401
d.	Piśmiennictwo lekarskie	407
e.	Towarzystwa lekarskie	411
f.	Akademia Umiejętności	413
g.	Zjazdy lekarskie	414
6.	Nauki farmaceutyczne — Barbara Kuźnicka	415
a.	Zadania farmacji wobec odkryć i zmian w technologii leków	415
b.	Nauki farmaceutyczne w Polsce i ośrodki badawcze	419
c.	Kształcenie uniwersyteckie i dyskusja nad reformą studiów	428
d.	Polska farmacja na obczyźnie	431
e.	Wkład farmaceutów do innych nauk	432
f.	O upowszechnianiu spraw farmacji i zdrowia publicznego	433
VI.	Nauki o gospodarstwie wiejskim — Stanisław Brzozowski	437
1.	Nauki rolnicze	437
2.	Nauki leśne	457
3.	Nauki weterynaryjne	461
VII.	Nauki humanistyczne i społeczne	465
1.	Wstęp — Andrzej Feliks Grabski	465
2.	Historia filozofii — Stanisław Borzym	472
3.	Historia nauki i jej zastosowań — Andrzej Arendarski	495
a.	Wstęp	495
b.	Historia nauki	500
c.	Historia zastosowań nauki	521
d.	Opracowania bibliograficzne literatury naukowej	529
e.	Historia instytucji naukowych	533
4.	Logika — Jacek Juliusz Jadacki	548
a.	Środowisko	548
b.	Przesilenia	549
c.	Poprzednicy	552
d.	Zagadnienia: spory i rozstrzygnięcia	556
e.	Podręczniki	574
f.	Tłumaczenia	576
g.	Słownictwo	577
5.	Historiografia	578
a.	Historiografia polska w latach 1863—1899 — Andrzej Feliks Grabski, Marian Henryk Serejski	578
b.	Historiografia polska w latach 1900—1918 — Jerzy Maternicki	613
6.	Archeologia — Andrzej Abramowicz	659
7.	Historia sztuki — Jan Białostocki	674
a.	Wstęp	674
b.	Zadania i metody	676
c.	Problemy wartościowania stylów	680
d.	Komisja Historii Sztuki Akademii Umiejętności w Krakowie	681
e.	Sylwetki badaczy	684
f.	Zagadnienie polskiego wkładu w dzieje sztuki	687
g.	Poszerzenie zakresu i rozbudowa dokumentalnych podstaw dyscypliny	688
h.	Monografie. Syntezy. Przedsięwzięcia konserwatorskie	692
i.	Estetyka naukowa	694
j.	Krytyka artystyczna	696
k.	Nauka o sztuce w obliczu nowych zadań	699

1. Zakończenie	702
8. Nauka o literaturze — Henryk Markiewicz	703
a. Uwagi wstępne	703
b. Historiografia literatury polskiej w okresie pozytywizmu	706
c. Historiografia literatury polskiej w okresie Młodej Polski	713
d. Historiografia literatury powszechnej	720
e. Teoria literatury i metodologia badań literackich	723
9. Filologia klasyczna — Marian Plezia	726
a. Sytuacja w nauce światowej	726
b. Warunki w Polsce	727
c. Uniwersytety w Krakowie i Lwowie	727
d. Uczni	732
e. Organizacje naukowe	737
f. Dorobek polskiej filologii klasycznej	741
g. Zamknięcie	750
10. Orientalistyka — Jan Reychman	752
11. Germanistyka — Zdzisław Żygulski	761
12. Filologia romańska — Krystyna Kasprzyk	771
13. Językoznawstwo ogólne — Adam Weinsberg	786
14. Językoznawstwo polonistyczne — Irena Bajerowa	802
a. Wprowadzenie	802
b. Organizacja życia naukowego	804
c. Rozwój nauki	809
15. Sławistyka — Franciszek Ślawnski	819
a. Wstęp	819
b. Periodyzacja okresu	820
c. Organizacja i podstawy naukowego życia sławistycznego	821
d. Dzieje językoznawstwa sławistycznego	822
e. Dzieje sławistyki historycznoliterackiej	827
f. Zainteresowanie Słowiańszczyzną	831
g. Zakończenie	832
16. Socjologia — Antonina Kłoskowska	832
17. Etnografia i etnologia — Zofia Sokolewicz	861
a. Uwagi wstępne	861
b. Terminy, definicje, pytania	863
c. Dziedzictwo oświecenia i romantyzmu	865
d. Kultura jako całość w rozumieniu Oskara Kolberga	867
e. Pierwsze instrukcje dla zbieraczy materiałów etnograficznych	868
f. Początki badań nad sztuką ludową	869
g. Komunikowanie się uczonych	869
h. Organizacja nauki. Czasopisma	870
i. Kolekcje muzealne	872
j. Dążenia do syntezy ogólnopolskiej	873
k. Tworzenie teorii	874
l. Podsumowanie	881
18. Psychologia — Wanda Bobrowska-Nowak	885
19. Nauki pedagogiczne — Ryszard Wroczyński	912
a. Nowe tendencje w pedagogice i oświacie	912
b. Pedagogika pozytywizmu warszawskiego	916
c. Upowszechnianie założeń nowej pedagogiki. Problemy samokształcenia	922

d. Stan nauk pedagogicznych w Królestwie Polskim na przełomie XIX i XX wieku	923
e. Koncepcje ustroju szkolnego i pedagogiki w Galicji w erze autonomii	927
f. Polska myśl wychowawcza na ziemiach zaboru pruskiego w końcu XIX i w początkach XX wieku	931
g. Pedagogiczne koncepcje okresu rewolucji 1905 roku	933
h. Studia nad podstawami oświaty w okresie I wojny światowej	936
20. Nauki prawne — Stanisław Grodziski	938
a. Uwagi wstępne	938
b. Warunki rozwoju nauk prawnych	939
c. Filozofia prawa	945
d. Historia państwa i prawa	947
e. Prawo i postępowanie karne	958
f. Prawo i postępowanie cywilne	964
g. Prawo narodów, polityczne i administracyjne	972
21. Nauki ekonomiczne — Janusz Górski	977
a. Polscy radykalni demokraci	978
b. Ideologia gospodarcza polskiego pozytywizmu	979
c. Ekonomia burżuazyjna w Galicji	981
d. Początki ekonomii marksistowskiej w Polsce	985
e. Nurt reformistyczny	991
f. Katolicka myśl ekonomiczna	993
Zakończenie — Eugeniusz Olszewski	995
Skorowidz nazwisk	1031
Spis ilustracji	1118